

**กลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียน
ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประเวศ ทังจันทร์แดง**

**STRATEGY FOR ENHANCING STUDENT QUALITY OF LIFE WELFARE
SCHOOL UNDER THE SPECIAL EDUCATION OFFICE,
BASIC EDUCATION COMMISSION)
PRAWET TANGJANDAENG**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ 2) พัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ 3) ประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากร 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร 152 คน ครู 338 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 254 คน และโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน 2) พัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครู 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 5 คน และตรวจสอบร่างกลยุทธ์โดยสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน 3) ประเมินกลยุทธ์ที่ปรับปรุงแล้ว 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยใช้แบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหา แนวทางการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่า 1.1) ด้านการดูแลนักเรียน นักเรียนมีจำนวนมากต่อการดูแลของครู ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้แก่ ด้านโภชนาการ สุขภาพนักเรียน และขาดงบประมาณซ่อมแซมครุภัณฑ์ในการพัฒนางานบ้านงานครัว การส่งเสริมงานอนามัย และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แนวทาง คือ ปรับสัดส่วนครูให้เพียงพอแก่นักเรียน พัฒนาครูด้านโภชนาการและสุขภาพนักเรียนให้มีทักษะการทำงาน และเสนอจัดตั้งงบประมาณเพื่อซ่อมแซมครุภัณฑ์ ส่งเสริมงานอนามัย และสิ่งแวดล้อม 1.2) ด้านการจัดการศึกษา หลักสูตร การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา นักเรียนที่แตกต่างกัน ขาดการพัฒนาทักษะชีวิต ครูขาดทักษะการสอนอาชีพ แนวทาง คือ สถานศึกษา ปรับหลักสูตร การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหานักเรียน พัฒนาครูให้มีความรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ และ 1.3) ด้านการส่งต่อ ขาดครูแนะแนวให้คำปรึกษาด้านวิชาการ และวิชาชีพ แนวทาง คือ พัฒนาครูแนะแนวให้มีความรู้ด้านการแนะแนวในขณะที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อน ด้านโครงสร้างและนโยบาย คือ นโยบายการจัดการศึกษา มีความชัดเจน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ครอบคลุม ด้านผลผลิตและการบริการ คือ ให้บริการความรู้และเทคโนโลยี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น่าพอใจ ด้านบุคลากร คือ บุคลากรศรัทธาในวิชาชีพ และครูมีภาระงานมาก ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน คือ ใช้เงินเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการ และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน ด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ มีวัสดุ และอุปกรณ์เพียงพอ และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายไม่ครอบคลุม และด้านการบริหารจัดการ คือ มีพื้นที่ที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา และขาดการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ด้านเศรษฐกิจ คือ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะอาชีพและผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนการสอน และบิดา มารดาไม่มีเวลาดูแล ด้านการเมืองและกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการศึกษาเอื้อต่อการเรียนการสอน และนโยบายรัฐบาลไม่แน่นอน ด้านเทคโนโลยี คือ มีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรม และไม่มีแหล่งสืบค้นข้อมูลแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย

2) การพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ สงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 2.1) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมภายในโน้มเอียงไปทางจุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกโน้มเอียงไปทางโอกาส 2.2) กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นในด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านการจัดการศึกษา และด้านการส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย 3 ประเด็นกลยุทธ์ 16 มาตรการ

3) ประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการศึกษาสงเคราะห์, คุณภาพชีวิต, โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the problems, ways, and factors in the Welfare Education. 2) to develop the strategies in the Welfare Education. and 3) to evaluate the strategies in the Welfare Education to lift up of students' life quality of welfare Education of Welfare School, Special Education Bureau, Office of the Basic Education Commission guidelines. This research was divided into 3 phases as follows : 1) studying the problems, ways, and factors in the Welfare Education. The data were obtained by using questionnaire with enquiring 3 groups of personnel consisting of 152 administrators, 338 teachers 254 basic school committees, and the focus group discussion with 3 groups of personnel, 12 persons. 2) developing the strategies in the Welfare Education by using SWOT analysis and making draft strategies in workshops comprising of 3 groups of personnel consisting of 5 administrators, 10

teachers 5 basic school committees. In addition, critics and comments from 10 experts were obtained, and 3) evaluating the readjusted strategies in 3 areas : propriety, feasibility and utility in the Welfare Education by using questionnaire from 12 experts.

The findings were as follows:

1. The problems, ways, and factors in the Welfare Education. to lift up of students' life quality of guideline Welfare Education, Special Education Bureau, Office of the Basic Education Commission were concluded in items : 1.1) students cares were realized a lot of student per a teacher, the teachers were rare the skill in the nutrition, healthy. The budget is not enough to maintain the instrument, kitchen utensils, healthy projects, and environment development. 2) the education ; the course management and the evaluation were not consistent the status of the students. The students were rarely the life skills. The teachers were no career skills 3) student passing ; the least guidance teachers to consult in academic and career.

2. The development the strategies in the Welfare Education to lift up of students' life quality of Welfare Education, Special Education Bureau, Office of the Basic Education Commission. was listed as follows : 2.1) The conditions analysis : The internal environments tend to the strength and the external environments tend to the opportunity. 2.2) Constructed strategies in 3 items ; 1) students care 2) the education 3) student passing. Those items consisted of 3 strategies, and 16 measures.

3. Outcomes of the strategic assessment in the Welfare Education of Welfare School, Special Education Bureau, Office of the Basic Education Commission. The propriety, feasibility and utility of strategies were at a high level of assessment.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการสื่อสาร กอปรกับประเทศไทยมีนโยบายเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รัฐบาลจึงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และกำหนดนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อเนื่องถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมรวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วย

ฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 1) ซึ่งกระบวนการพัฒนาคนต้องใช้การศึกษาเป็นกลไก การขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศทุกด้านจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพคนตรงกับความต้องการของประเทศ ดังปรากฏในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐบาลต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ความสำเร็จดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐต้องจัดกระบวนการทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องปฏิบัติภารกิจอันสำคัญรวมทั้งในฐานะของหน่วยงานสนับสนุนสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา มีความรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างได้ผลดีทั้งระบบ โดยมีภารกิจและบทบาทหน้าที่เพื่อเป้าหมายอันสำคัญ อย่างเดียวกันคือ การพัฒนาการศึกษาไทยให้เป็นเลิศ โดยการทำให้นักเรียนมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสูงในระดับสากล และสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มที่โรงเรียนที่ห้องเรียนมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (ธรรมบุญ ศรีจันทร์, 2552, หน้า 1)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่บริหารการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2556 มีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 51 แห่ง ใน 42 จังหวัดจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 37,511 คน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รับเด็กด้อยโอกาสตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 10 ประเภท ได้แก่เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงาน เด็กเร่ร่อนเด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจ ซึ่งพบว่า เด็กกลุ่มดังกล่าวมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องให้การช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ในการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 1)

ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555, หน้า 2-3) พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาเป็นอย่างมาก ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ด้านการดูแลนักเรียนพบว่า โรงเรียนยังขาดรูปแบบการดูแลนักเรียนที่ชัดเจน เนื่องจากเด็กกลุ่มดังกล่าวต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษโดยเฉพาะการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การให้ความรัก ความอบอุ่น การขาดสภาพความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านจิตวิทยา และครูพยาบาลที่มีความสามารถเฉพาะทาง สำหรับด้านการจัดการศึกษาพบว่า นักเรียนขาดสภาพความพร้อมในการเรียนรู้ เนื่องจากผลกระทบทางด้านจิตใจ และสภาพความ

พร้อมทางด้านร่างกาย ส่วนด้านการส่งต่อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร ในการเข้าไปศึกษาต่อ หรือเข้าทำงานในสถานประกอบการ ที่เป็นหน่วยงานของเอกชน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงควรจัดให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กเรียนกลุ่มดังกล่าวได้รับการจัดการศึกษาที่ตอบสนอง ต่อสภาพปัญหาที่มีพื้นฐาน มีทักษะกระบวนการ มีเจตคติที่ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนด เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่ด้อยโอกาสมีคุณภาพมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อไปในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของนักเรียนดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นองค์ความรู้ เพื่อนำมาใช้กำหนดนโยบายปรับปรุง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ อย่างเหมาะสมและทันสมัย ให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิต พัฒนา ศักยภาพเข้าสู่สังคม และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขหรือเป็นผู้นำในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการดูแลนักเรียน ด้านการจัดการนักเรียน และด้านการส่งต่อ

1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ นโยบายและโครงสร้าง ผลผลิตและการบริการ บุคคล งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และทักษะการจัดการ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหา แนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3,695 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 744 คน และโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) โดยสัมภาษณ์ โรงเรียน จำนวน 2 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 6 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ คือ เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน จำนวน 1 แห่ง และสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลดีเด่น จำนวน 1 แห่ง ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกและการจัดทำร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 20 คน การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน ได้แก่ด้านความเหมาะสม (Suitability) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านแผนกลยุทธ์ จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะครอบคลุม เนื้อหาใน 3 ด้าน คือ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบคือ ที่พัก อาหาร สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาจัดการศึกษา องค์ประกอบคือ ทักษะพื้นฐาน ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ และการส่งต่อนักเรียน องค์ประกอบคือ การส่งต่อเพื่อการศึกษา และการส่งต่อเพื่อการประกอบอาชีพ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์และการพัฒนา
กลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์ นำมากำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการ
พัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษา
สงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างขึ้นและหาความ
เที่ยงตรง (validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม และนำเครื่องมือมาหาความ
เชื่อมั่น (reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยในการติดต่อหน่วยงานที่เก็บข้อมูล
โดยนำแบบสอบถามที่ได้ส่งไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดส่ง
และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม
3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content

Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาปัญหาแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับ
คุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลดังนี้

1.1. การศึกษาปัญหา แนวทาง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์
เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้แบบสอบถามปรากฏว่า ระดับปัญหา ด้านการดูแล
นักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุด คือ การจัดบุคลากรรับผิดชอบดูแล และมีการ
ดำเนินการ อยู่ในระดับมาก มีการดำเนินการสูงสุด คือ การจัดระบบน้ำดื่มที่ได้มาตรฐาน ในขณะที่ด้าน
การจัดการศึกษา มีปัญหา อยู่ในระดับ ปานกลาง ปัญหาสูงสุดคือ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วย
ตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก การดำเนินการ
สูงสุดคือ การมุ่งมั่นในการทำงานเมื่อพิจารณาในด้าน

การส่งต่อ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุดคือ การประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และมีการดำเนินการ มีค่าอยู่ในระดับมาก การดำเนินการสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษา

1.2 การศึกษาปัญหา แนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สรุปดังนี้

1.2.1 การศึกษาปัญหา แนวทาง

1.2.1.1 ด้านการดูแลนักเรียน ปรากฏว่า 1) ปัญหาการจัดที่พัก จำนวนนักเรียนที่พักนอนมีมากครูที่ดูแลมีไม่เพียงพอ ระบบสื่อ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณไม่เพียงพอ แนวทางแก้ปัญหา คือ ปรับสัดส่วนการดูแลนักเรียน นำระบบการดูแลมาช่วยเหลือนักเรียน ขอจัดตั้งงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียน สร้างขวัญกำลังใจให้ครู และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน 2) ปัญหาการจัดอาหาร ครูโภชนาการและบุคลากรขาดการพัฒนาทักษะประสบการณ์ งบประมาณที่จัดสรรในการจัดซื้อครุภัณฑ์งานบ้านงานครัวไม่เพียงพอ และถูกกำหนดจากส่วนกลางจึงไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้งาน งบจัดสรรรายหัวไม่สอดคล้องกับภาพเศรษฐกิจและท้องถิ่น การนิเทศ กำกับ ติดตามขาดความต่อเนื่อง ขาดโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดรายการอาหาร แนวทางแก้ปัญหา คือ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีทักษะประสบการณ์ เปิดโอกาสให้โรงเรียนเสนอขอจัดตั้งงบประมาณหน่วยงานส่วนกลางจัดทำกรวิจัยค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนของแต่ละภูมิภาค นิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดรายการอาหาร และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู และบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน 3) ปัญหาการส่งเสริมสุขภาพ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ ครูอนามัยโรงเรียนขาดทักษะการใช้เครื่องมือ และความรู้ในการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น ขาดงบประมาณในการจัดหาครุภัณฑ์ เครื่องออกกำลังกาย และพื้นที่ในการพัฒนาด้านร่างกาย ขาดงบประมาณสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการพานักเรียนไปสถานพยาบาล ขาดเครื่องมือในการตรวจสุขภาพ อุปกรณ์รักษาพยาบาล และเครื่องมืออำนวยความสะดวกเบื้องต้น จำนวนยานพาหนะมีไม่เพียงพอ การนิเทศ กำกับ ติดตามขาดความต่อเนื่อง ขาดโปรแกรมคำนวณมวลกาย แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดกลุ่มนักเรียนตามพัฒนาการของร่างกายเพื่อจัดโปรแกรมการดูแลด้านโภชนาการ ประสานสถานพยาบาลเพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้นักเรียนรักการออกกำลังกาย หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องมือในการตรวจสุขภาพ และยานพาหนะพยาบาล ออกแบบอาคารพยาบาลให้รองรับผู้พิการ และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุน 4) ปัญหาการพัฒนาสิ่งแวดล้อม นักเรียนขาดจิตสำนึกในการดูแล พัฒนาสิ่งแวดล้อม บุคลากรฝ่ายอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ งบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมบำรุงไม่เพียงพอ แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึก พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ประสานหน่วยงาน ชุมชน เพื่อระดมทรัพยากร ขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีกำกับ ติดตามการพัฒนาปรับปรุง

สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน สถานพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุน

1.2.1.2 ด้านการจัดการศึกษา ปรากฏว่า 1) ปัญหาทักษะพื้นฐานนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ ที่แตกต่างกัน คำนึงผู้ปกครองให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา คำนึงของสังคมที่เน้นคนเก่งด้านวิชาการ มาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน นโยบายการศึกษามีการเปลี่ยนแปลง การวัดและประเมินผลผู้เรียนใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ หลักสูตรไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ครูผู้สอนมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก แนวทางแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำทฤษฎีการพัฒนากายทางสมองมาใช้พัฒนานักเรียน จัดกิจกรรมปรับค่านิยมของผู้ปกครอง จัดทำประชาพิจารณ์เพื่อวางมาตรฐานการศึกษา จัดทำแนวทางการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน มีการสะท้อนปัญหาการจัดการเรียนการสอนจากระดับสถานศึกษาสู่ระดับกระทรวง จัดให้มีการทดสอบวัดพื้นฐานความรู้และจัดกิจกรรมปรับพื้นฐานความรู้ และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู และบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน สถานพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุน 2) ปัญหาทักษะชีวิต นักเรียนมีพื้นฐานการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนไม่เหมาะสม ครูขาดทักษะในการดูแลนักเรียนประจำ ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษา และด้านจิตวิทยา ขาดการกำกับติดตามในการนำหลักสูตรทักษะการดำรงชีวิตมาพัฒนานักเรียน กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนขาดความต่อเนื่อง ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมทักษะชีวิต แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง สนับสนุนให้รัฐบาลส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ด้อยโอกาส จัดสรรอัตราค่าจ้างครูให้เพียงพอและพัฒนาให้มีความรู้ ประสานความร่วมมือกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวช จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดให้มีการกำกับ ติดตามการดำเนินกิจกรรมทักษะดำรงชีวิต จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม จัดกิจกรรมสร้างขวัญ กำลังใจ ยกย่องผู้มีผลงานดีเด่น และมีปัจจัยที่ส่งผลผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุน 3) ปัญหาทักษะอาชีพ ครูขาดทักษะประสบการณ์ ด้านการสอนอาชีพ การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ สถานประกอบการที่ฝึกนักเรียนมีน้อย ขาดการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่สถานประกอบการ แนวทางแก้ปัญหา คือ พัฒนาครู บุคลากร ให้มีทักษะและประสบการณ์สอนงานอาชีพ ปรับหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับงานอาชีพ สนับสนุนให้หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนสถานพยาบาล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุน

1.2.1.3 ด้านการส่งต่อนักเรียน ปรากฏว่า 1) ปัญหาการส่งต่อเพื่อการศึกษา นักเรียนขาดทักษะการใช้ชีวิตในสังคม ขาดครูแนะแนว ความต้องการของนักเรียนไม่สอดคล้องกับศักยภาพของตน เช่น แพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ขาดทุนในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น

นักเรียนบางคนไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับสิทธิทางการศึกษา ขาดงบประมาณในการกำกับ ติดตามนักเรียนที่เรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้น ขาดการจัดระบบสารสนเทศ นักเรียนที่จบการศึกษา แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทักษะชีวิต พัฒนาครูแนะแนว ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับทุนการศึกษา จัดทำแผนขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการกำกับ ติดตามนักเรียน ส่งเสริมให้มีการจัดระบบสารสนเทศนักเรียนที่จบการศึกษาและเรียนต่อ ประสานกับปลัดอำเภอเพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำสถานะทางทะเบียนราษฎร และมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนสถานพยาบาล และโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุน 2) ปัญหาการส่งต่อเพื่อการประกอบอาชีพ นักเรียนขาดทักษะการใช้ชีวิตในสังคม ขาดครูแนะแนว ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดเครือข่ายในการส่งนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ ขาดการจัดระบบสารสนเทศนักเรียน นักเรียนบางคนไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร แนวทางแก้ปัญหา คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทักษะชีวิต พัฒนาครูแนะแนว ขอรับงบประมาณสนับสนุน จัดหาเครือข่ายในการส่งต่อนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ ส่งเสริมให้มีการจัดระบบสารสนเทศนักเรียน ประสานกับปลัดอำเภอเพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำสถานะทางทะเบียนราษฎรและมีปัจจัยที่ส่งผล ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนสถานพยาบาล และโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุน

1.2.2 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนด้านโครงสร้างและนโยบาย จุดแข็ง คือ นโยบายการจัดการศึกษามีความชัดเจน และจุดอ่อน คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ครอบคลุม ด้านผลผลิตและการบริการ จุดแข็ง คือ ให้บริการความรู้และเทคโนโลยี และจุดอ่อน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น่าพอใจ ด้านบุคลากร จุดแข็ง คือ บุคลากรศรัทธาในวิชาชีพ และจุดอ่อน คือ ครูมีภาระงานมาก ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน จุดแข็ง คือ ใช้เงินเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการ และจุดอ่อนคือไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน ด้านวัสดุอุปกรณ์ จุดแข็ง คือ มีวัสดุและอุปกรณ์เพียงพอ และจุดอ่อน คือ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายไม่ครอบคลุม และด้านการบริหารจัดการ จุดแข็ง คือ มีพื้นที่ที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา และจุดอ่อน คือ ขาดการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

1.2.2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ด้านเศรษฐกิจ โอกาส คือ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะอาชีพ และอุปสรรค คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม โอกาส คือ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนการสอน และอุปสรรค คือ บิดา มารดาไม่มีเวลาดูแล ด้านการเมืองและกฎหมาย โอกาส คือ พระราชบัญญัติการศึกษาเอื้อต่อการเรียนการสอน และอุปสรรค คือ นโยบายรัฐบาลไม่แน่นอน ด้านเทคโนโลยี โอกาส คือ มีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม และอุปสรรคคือไม่มีแหล่งสืบค้นข้อมูลแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย

2. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

2.1 ด้านการดูแลนักเรียน พบว่า 1) การจัดที่พักมีความเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน มีครูดูแลนักเรียนเป็นที่ปรึกษาในการดำรงชีวิต 2) การจัดอาหาร มีการประกอบอาหารเลี้ยงนักเรียนทั้ง

3 มื้อ โดยมีครูโภชนาการเป็นผู้จัดรายการอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ 3) การส่งเสริมสุขภาพ มีการดำเนินงานร่วมกับสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลในการดูแลสุขภาพอนามัย มีการตรวจสุขภาพ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย 4) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตโดยนักเรียนมีส่วนร่วมส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักประหยัดพลังงาน

2.2 ด้านการจัดการศึกษา พบว่า 1) ทักษะพื้นฐานนักเรียนแตกต่างกัน จึงต้องมีการคัดกรอง เพื่อดำเนินการปรับพื้นฐานให้มีความใกล้เคียงกัน การจัดการศึกษาโดยเน้นให้นักเรียนพึ่งตนเองได้โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรแกนกลาง การจัดการเรียนการสอนมีการวัดผลประเมินผล ตามสภาพจริง 2) ทักษะชีวิต นักเรียนประสบปัญหาความยากลำบากในการดำรงชีวิตจึงต้องมีกิจกรรมที่ฝึกนักเรียนให้มีทักษะชีวิต เช่น กิจกรรมกลุ่มที่เน้นความร่วมมือร่วมใจ ความรักความสามัคคี ความรับผิดชอบ การดำรงชีวิต กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

2.3 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า 1) การส่งต่อเพื่อการศึกษา โรงเรียนจะส่งต่อนักเรียนตามสภาพความพร้อมของแต่ละคน โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ให้คำชี้แนะและประสานงานกับเครือข่ายสถานศึกษาที่จะรับนักเรียนเข้ารับการศึกษ 2) การส่งต่อเพื่อการประกอบวิชาชีพ โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ ดังนั้นเมื่อนักเรียนจบการศึกษาจะสามารถประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดได้ นอกจากนี้โรงเรียนได้ติดต่อประสานงานมีเครือข่ายอาชีพที่หลากหลายให้นักเรียนได้เลือกให้เหมาะสมกับตน

ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกและการจัดทำร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง

ด้านโครงสร้างและนโยบาย มีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับจุดแข็งสูงสุด คือ นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนมีความชัดเจน ด้านผลผลิตและการบริการมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับของจุดแข็งสูงสุดคือ โรงเรียนให้บริการด้านความรู้และเทคโนโลยีแก่นักเรียนและชุมชน ด้านบุคลากร มีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับจุดแข็งสูงสุดคือ บุคลากรทุกคนมีความศรัทธาในวิชาชีพครู ด้านประสิทธิภาพทางการเงินมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับจุดแข็งสูงสุดคือ การใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ด้านวัสดุอุปกรณ์มีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับจุดแข็งสูงสุด คือ โรงเรียนมีวัสดุ และอุปกรณ์การศึกษาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสและด้านการบริหารจัดการมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับจุดแข็งสูงสุดคือ โรงเรียนมีพื้นที่เพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

1.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน จุดอ่อน

ด้านโครงสร้างและนโยบาย มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับจุดอ่อนสูงสุด คือ โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน ด้านผลผลิตและการบริการมีค่าอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยระดับของจุดอ่อนสูงสุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางวิชายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ด้านบุคลากร มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับจุดอ่อนสูงสุดคือ ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก ด้านประสิทธิภาพทางการเงินมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับจุดอ่อนสูงสุดคือ ระดมทรัพยากรช่วยสนับสนุนด้านการพัฒนาการศึกษาและจัดกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และองค์กรอื่นเป็นอย่างดี ด้านวัสดุอุปกรณ์มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับจุดอ่อนสูงสุดคือ โรงเรียนมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายครอบคลุมทั่วพื้นที่บริเวณโรงเรียน และด้านการบริหารจัดการมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับจุดอ่อนสูงสุดคือ โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส อุปสรรค การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส

ด้านเศรษฐกิจมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับโอกาสสูงสุดคือ ฝึกให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนโดยจัดตลาดนัดอาชีพในโรงเรียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับของโอกาสสูงสุดคือ สภาพธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ด้านการเมืองและกฎหมายมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับโอกาสสูงสุดคือพระราชบัญญัติการศึกษาเอื้อต่อการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี มีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับของโอกาสสูงสุดคือ โรงเรียนมีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ผลงาน ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก อุปสรรค

ด้านเศรษฐกิจมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับอุปสรรคสูงสุดคือ พ่อ-แม่ ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างจังหวัดเพื่อหารายได้ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ด้านสังคมและวัฒนธรรมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับของอุปสรรคสูงสุดคือ นักเรียนไม่ได้อยู่ร่วมกับบิดา-มารดาทำให้ขาดการดูแลบุตร ด้านการเมืองและกฎหมายมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยระดับอุปสรรคสูงสุดคือ นโยบายรัฐบาลและพรรคการเมืองที่มีปัญหาทำให้นโยบายรัฐบาลไม่แน่นอน ด้านเทคโนโลยีมีค่าอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยระดับของอุปสรรคสูงสุด คือ มีแหล่งสืบค้นข้อมูลแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมและเทคโนโลยีหลากหลายทั้งสถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน

จากผลการประเมินสถานภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีสภาพแวดล้อมภายในโน้มเอียงไปทางจุดแข็ง และมีสภาพแวดล้อมภายนอกโน้มเอียงไปทางโอกาส ซึ่งสามารถนำไปเพื่อร่างกลยุทธ์ได้ดังนี้ (ใช้กลยุทธ์ STAR /รุก/เพิ่ม/ขยาย)

ด้านการดูแลนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 1 ปลูกฝังคุณธรรม จิตสำนึกในความเป็นไทย และทักษะการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรการ 1) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง คุณธรรมความเป็นไทยและทักษะการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ส่งเสริมให้โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จัดกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้มีความหลากหลายและ 4) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการยกย่องเชิดชู สถานศึกษา และบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น ด้านคุณธรรม และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสโดยมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

มาตรการ 1) เสนอให้มีกฎหมาย นโยบายระเบียบ และจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ 2) จัดทำเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 3) พัฒนากลไกการประสานงานภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษา 4) จัดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส 5) ส่งเสริมความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) พัฒนาศักยภาพในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน กำกับติดตามประเมินผล 7) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือกับภาคเอกชน และขยายภาคีเครือข่ายการให้ความร่วมมือในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

ด้านการส่งต่อนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้ทั่วถึง ครอบคลุมผู้เรียนได้รับโอกาสการพัฒนาเต็มตามศักยภาพเหมาะสมกับอัตลักษณ์

มาตรการ 1) พัฒนาระบบและจัดทำฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาสให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน 2) กำหนด กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ สร้างเครือข่ายการเข้าถึงเด็กด้อยโอกาส 3) พัฒนาระบบการรับนักเรียนเชิงรุก 4) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการส่งต่อและระบบการสนับสนุน 5) เพิ่มสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสตามความจำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และ 6) ส่งเสริมให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เหมาะสมกับอัตลักษณ์แห่งตน และเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงขึ้นหรืออุดมศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการตรวจสอบร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่าร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ในระดับมาก

3. การประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม (Suitability) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) สรุปดังนี้

การประเมินกลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเหมาะสม รองลงมาคือ ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านปรากฏว่า ด้านการดูแลนักเรียน กลยุทธ์ที่ 1 ปรากฏว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ตามลำดับ ด้านการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ปรากฏว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ตามลำดับ และด้านการส่งต่อนักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 ปรากฏว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏว่า ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยปรากฏว่า

ด้านการดูแลนักเรียน ระดับของปัญหาสูงสุดคือ การจัดบุคลากรรับผิดชอบดูแล และระดับการดำเนินการ โดยระดับการดำเนินการสูงสุด คือ การจัดระบบน้ำดื่มที่ได้มาตรฐาน ด้านการจัดการศึกษา ระดับของปัญหาสูงสุดคือ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และระดับการดำเนินการ โดยระดับการดำเนินการสูงสุดคือ การมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านการส่งต่อระดับของปัญหาสูงสุดคือ การประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน และระดับการดำเนินการ โดยระดับการดำเนินการสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษา

จากผลการประเมินสถานภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีสภาพแวดล้อมภายในโน้มเอียงไปทางจุดแข็ง และมีสภาพแวดล้อมภายนอกโน้มเอียงไปทางโอกาส ดังนั้น ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นักวิชาการ ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการศึกษาสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ:

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ธรรมบุญ ศรีจำนง. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา

สังกัดกรมศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 สำนัก

บริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.